

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шаш. 143322.
Адреса для телеграмм
— „Діло“, Львів. —
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в криво 500 зол.
За границею:
В Америці: 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 25-41.
Друкерії: 25-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Націоналістичні ухили у КП(б)У оживають.

Львів, 4. серпня 1929.

В червні цього року минуло три роки від
тінні, коли Центральний Комітет і Центральна
Контрольна Комісія КП(б)У прийняла відомі тези
про підсумки українізації. Про ці тези ми своє-
часно писали та піддавали їх аналізі. Тепер ми
пригадаємо тільки те, що вони були наслідком
відомих нині загально виступів Хвильового з
його поглядами на шляхи розвитку української
літератури та підсумком спричиненої ними за-
гальної дискусії на туж тему серед самих кому-
ністичних провідників на Україні. Партія сфор-
мувала свої завдання і свою роль в справах
української культури в названих тезах у такі
точки: 1) опанування всією партійною органі-
зацією України української мови, вивчення со-
ціально-політичних та історично-побутових у-
мов України; 2) партійне керування україн-
ською культурою при активній органічній уча-
сті партії в її будівництві; 3) більшовицьке ви-
ховання, втягування до активної роботи й вису-
вання українських партійних кадрів (в першу
чергу з робітників і селян). Крім того на одно-
в перших місць вибивається в тезах КП(б)У з
1926 р. боротьба з національними шовінізмами:
українським і російським як в житті, так і в літе-
ратурі, або з т. зв. націоналістичними ухилами.

З нагоди триліття цих тез появляється в цьо-
горічному червневому числі журналу „Більшо-
визм України“, що є ідеологічним органом ЦК
КП(б)У, перелова стаття, в якій пишеться про
важливу вагу тез з 1926 р. та про їх обов'язову
роль в політиці КП(б)У на Україні по нинішній
день. У ній між іншим читаємо: „Зараз, у зв'язку
з загостренням класової боротьби, в зв'язку із
проявами правого ухилу, питання боротьби з
націоналістичними ухилами набуває знов зна-
чення політичної актуальності. Зараз знов по-
мітно поживаються і великодержавного (т. зв.
російського — Ред.) і українського шовінізму.
Класовий ворог свою боротьбу проти соціалі-
стичного пролетарського наступу веде також
під націоналістичними гаслами. Націоналістичні
ухили в партії допомагають класовому ворогові,
воєні в проявом впливу ідеології цього ворога
на деякі тонкі прошки партії“.

Наведене ствердження поновного зросту на-
ціоналістичних ухилів навіть у лавах партії, для
якої вже три роки є обов'язовими тези з червня
1926 р. про т. зв. українізацію, а точніше про
опанування культурних процесів на Україні і пі-
сля „ліквідації“ хвильовизму і шумськizmu зву-
чить якось дивно. Хоч з другої сторони таке
ствердження фактичного стану для нас не нове.
З нього видно, що там комуністи за три роки не
змінили не українізували чужої в 1926 р. україн-
ській на населенню власної партії (про те, що та
партія є для українського населення чужою, ви-
разно каже наведена в горі перша точка завдань
партії з 1926 р.) і не зробили її за три роки на-
віть по мові ближчою для українського населен-
ня, але й не опанували українських культурно-
творчих процесів, дарма, що в тому напрямі —
створенні — робили всі можливі зусилля, не
ануюючи точно другу точку вгорі наведених
завдань, усталених в червні 1926 р. Не помогло
справі і висування українських партійних кадрів,
якобто припинення в члені КП(б)У українців, а
якобто націоналізм воно може й зашкодило, бо нові україн-
изації в партії стали відразу виявляти „націоналі-
стичний український ухил“, пригнанившись пар-
тійним відносинам і партійному середовищу.

Коли так справи стоять у партії, то далеко
тірше мусять вони представлятися поза нею, в
широких колах українського громадянства.

Саовом, підсумки трилітнього провадження
тез з червня 1926 р. про опанування комуні-
стами української культури та про керування
всіма культурно-творчими процесами на Україні
не виходять в освітленні „Більшовизма України“ не
дуже показними. За слідуючих три чи чотири
ми пильно літ вони теж не будуть кращими. І це
маєм розуміти, бо ніякому організмові не

можна накидувати протиприродних шляхів роз-
витку. Нація — це теж суцільний організм, що
має свої окремі закони життя та розвитку, і то-
му природні норми та шляхи її розвитку не мо-
жуть бути змінені ніякими штучно придумани-
ми тезами.

Гага і пакт Кельога.

Кілька історичних ремінісценцій.

Берлін, 31. липня 1929.

Дня 24. липня ввійшов у силу пакт Кельога.
На святочному вібранні у Вашингтоні, на якому
Гувер проголосив правосудність пакту, було за-
ступлених 40 держав з усього світу. Силою цього
пакту сорок держав поставило війну поза зако-
ном і зобов'язалося похитати її як засобу націо-
нальної політики. Гувер виголосив з цієї нагоди
довшу промову, в якій дав вислів своїй вірі, що
пакт Кельога є великим кроком вперед у напрям-
ку встановлення вічного мира.

Дня 6. серпня ц. р. почнується в Газі велика
політична конференція, на якій має бути пере-
дана на вужчій терені Європи т. зв. ліквідація
великої війни. Рівночасно мають бути прийняті
засоби для організації тривалого європейського
мира. У зв'язку з тим виринули в різних формах
ідеї тісного об'єднання Європи в повалдержавній
континентальній політичній і господарській орга-
нізації. Найвиразнішим висловом цих тенденцій
є проєкт Панєвропи, піднятий недавно для дис-
кусії з французького боку. При оцінці усіх цих
мирних намагань не від речі буде акцент на дея-
кі історичні паралелі і подібності, які в невелич-
кій мірі вказують на вагітність та здійсненість усіх цих
тенденцій.

Ідея вічного мира — стара як само людство.
Ані Кельога, ані Бріан, ані Куденгове-Калердні
не мають у тій справі нам абсолютно нічого о-
ригінального у нового. Характеристичне, що па-
цифізм, осуджування війни і ідея вічного мира
виринула в тій чи іншій формі завжди в часах
великих воєн, завжди була не починком самим по
собі, тільки реакцією. Булаб не дуже цікава і
цінна праця, колиб хтонебудь поставив собі за
завдання звести в одну систему усі ті проєкти
скасання війни як також проєкти вічного мира,
що виринули в ході історії все по великих
війнах і серед великої повсюдної скрути. Напро-
тиці цілої людської історії ми бачимо, що чарів-
на папоротна квітка вічного мира росте тільки
тоді, коли її обильно підливати — кровю. Пророк
Ісаї проповідував вічний мир і говорив про те,
як то воєн життєво у згоді з ягнцем, а тигр з віл-
ком саме в часі, коли йшла затіяна війна ан-
тичних потуг за панування над Малою Азією.
Данте писав свою книжку „Про Монартію“ в часі
кровавих воєн Гвельфів з Гібілінами та бачив у
заснуванні всесвітньої абсолютної монархії за-
повідь вічного мира. Ідея замиреної Панєвропи
зродилася ще в добі Ренесансу, отже в часах, ко-
ли піла Італія в половині Європи була полем для
герців кровожадних кондотієрів. В 1713 р. оголо-
сив Сент-Пєр „Проект вічного мира поміж хри-
стіанськими монархіями“ — саме в часі, коли по
Європі лились потоки крові завдяки корзі-
ській та єспанській наслідній війні. Думку „хри-
стіанського вічного мира“ підхопив за Сент-Пє-
ром в 1815 р. московський цар Олександр І, за-
сновуючи Святий Союз, безпосередньо після до-
повіді кривавих наполеонських воєн.

Ще трохи перел Олександр І. Кант і Гер-
дер писали свої твори про здатність неспішеного
етичного розвитку людини, виключно до встанов-
лення вічного мира якраз у часі, коли Європа
кровавилася через французьку революцію і ко-
аліційні війни. Наполеон І. намагався сотворити
об'єднану політично і замирену внутрі Панєро-
пу за допомогою кільканастотх кривавих воєн.
В 1848 р. засідав у Брусселі перший із неоча-
сних всесвітніх нацифістичних конгресів. Читав-
ся промови учасників конгресу і протоколи за-
сідань. Побачите, що все те, що нині говорить Гу-

Нешастя ніхто передбачити не може,
але кожна розумна людина може йому
запобігти і тому обезпечуйте збіжжя і
пашу від огню а

Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер“

Львів, вул. Руська ч. 20.

вер ти Бріан є слово-в-слово те саміське, що го-
ворено тоді. Цей конгрес засідав у часі, коли над
Європою розливалася хвиля кровавих національ-
них підвоїв і революцій. Зрештою, дата „1848“
говорить сама за себе. На одному з таких конгресів
заповів огнистий Гарібальді, що він збира-
ється вести „останню на світі війну“; після ви-
голошення Риму зпід папської світської влади,
світ має зажити вічним благословенним миром.
Таку саму „останню на світі війну“ заповів був
московський цариця Павлової світської влади,
світ має зажити вічним благословенним миром.
Таку саму „останню на світі війну“ заповів був
трохи пізніше основний воєвоєничого панславиз-
му М. Данілевський, — коли підмовляв цар-
ський уряд йти збройною силою на Царгород. Пі-
сля цього „останнього завоювання“ свята Русь
московської цариці мала жити в свої руки про-
від І. управу союзу об'єднаних і московських
духом „оздоровлених“ націй світу. „Останню ві-
йну на світі“ заповів був в недавніх часах розу-
міється, також Вільсон, і те саме в хвилині, коли
кинув на вигорілий та до шенту спаленої Європи
красиві Європи світі американські полки; Ніга
Нації мала бути реальним оформленням його жо-
замірничого ідеалу. Таку саміську „останню
війну“ заповів також Ленін; після ліквідації
всіх капіталістичних і буржуазних правити справ-
жній райській війні у всесвітній сфєдероєрації „ро-
бітничій державі“. І зарешті нині те саме ро-
блять цей Гувер, Кельога, Бріан та інші.

Словом цілої великої книги требаб на те, що-
би хоч вичислити усі ті проєкти, якими люди
ушаславляють самі себе і всі майбутні поколі-
ня. Тисячі разів все те повторювалось і тисячі
разів чоловік знову підпадав під власть своїх не-
викорислених інстинктів, своєї людської натурі
Інстинкти боротьби і поширення свого „я“ на
ціле озброєння все нинішню каліцію і зневажував
ідею мира. І навіть більше, бо саму ту ідею чо-
ловік поставив на службу свого боєвого інстинкту;
паціфізм не був і не є сам для себе метою, але
завсєди був і є засобом боротьби, таким самим як
і війна. Таксамо як ідея всесвітнього мира, віч-
ною є і ідея, щобі принести людству цей вічний
мир — на кінець меча. Месіаністична ідея паці-
фізму сплітається в свідомості людей нерозрив-
но з месіаністичною зброєю. На зброї стоїла кілько-
столітня „*rex romane aevi*“, зброєю збирається за-
вести над на світі диктатура пролетаріату і боєво-
месіаністичним духом зброї є просякнений патос
комуністичного маніфєсту. На зброї стоїть „*rex
britannica*“ внутрі англійської імперії. І на зброї
буде стоїти „*rex anglosaxonica*“, якщо ан-
глійці в американці знайдуть можливість ком-
промісу. І стільки разів уже батьки записували
дотримувати між собою вічного мира, а їхні діти
про присягу забували і мир зомили, що й нині,
як не вірши усім тим присягам і закликанням у
Вашингтоні, Женєві, Парижі та Газі. Кожен зму-
чене підняти покоління мрієло про вічний мир
кожен слідуюче нові війни починало. Тягнеться
не вже через людську історію певні закони при-
роди, якого не можна обійти людськими виду-
маними нормами і посяганнями.

Замітне також те, що ідея вічного мира за-
всєди була дуже актуальною для ситих задово-
лених людств, завсєди вона виходила від людей,
яким залежало на тім, щобі здобути в такий
війнах — раз на завжди — затримати у своєму по-
сіданні. Розуміється, це не є випадкова річ, коли
нині ініціатива в цьому відношенні виходить з
Америки, а війну викликає американець Кельога,
коли ідею Панєвропи проповідує француз Бріан
і коли чадобільше з усіх, на сповал роззброєння

і замирення палитя англієць Мекдональд. Усі три побідники, усе це держави, які мають всі причини берегти „нагроблене“. Паціфізм в їхнім найбільшій егоїстичним інтересом, це в бізнес, опіум, яким задурується систематично цілий світ, щоб тільки американці могли тягнути в усього спіндрованого світа свої міліярди бариш. Французи панувати над Європою, а англієць втримувати вкупі свою велитєнську монструальну колоніальну імперію. Таксамісько проповідували колись свою „пакс романа“ пашичі вщєрть римляни і таксамісько заповідає „вічний мир“ диктатура пролетаріату, очевидно тільки тоді, коли вона буде при владі — і жолубі.

Можливо для підтвердження тих спостережень навести цілий ряд відаючих історичних паралелів. Але не треба йти аж надто далеко. Слово Гага нині на устах кожного політично думачого чоловіка. І це слово справжнє „номел-омел“. Якраз Гага навіває на спостерігача дуже характерні думки. бо в цьому місті відбулись у подібних умовах вже дві того рода „замірюючі“ конференції, на яких дебатувало про викладати війни і об'єднання Європи. Кожний раз таємні присяги й заклання кінчилися фиском і кожний раз після них слідувала страшна війна, тим страшніша, чим більше палкий був пацифізм конференційних учасників. Про це напишемо завтра.

Зенон Пеленський.

Політична кар'єра Бріяна.

Від анархіста до президента міністрів.

Ми даремно шукали би в політичній історії Франції за другою людиною, яка протягом такого короткого часу і з таких незамітних початків дійшла до такої висоти, як Аристид Бріан. Він був сином властителя маленького шинку в Нанті і адалася, що він призначений жити на провінції і вмерти нікому не відомим. Однак він іде на університет, протягом цілого часу вищих студій толохує, а нарешті адеє правничі іспити і стає дрібним адвокатом у Сен-Назарі; могло би здаватися, що тепер його будучність вже усталена, — він буде вести банальні процеси інтересентів малого міста, а в найкращому випадку стане бурмістром. Однак з ним сталося щось гіршого: на судіском злочину проти моралі його засуджено, вичеркнено з листів адвокатів, викинено на вулицю та він не втратив духа, апалявав до вищої інстанції і одержав унільнюючий вирок; та не зважаючи на це його горожанська кар'єра була дуже загрожена, — на провінції він в кожному разі став неможливим чоловіком.

В одному зі своїх інших памфлетів Генріх Рошфор написав: «Ви питаєте, що має робити чоловік, який втратив своє ремесло? — До чорта! Він може панувати над Францією». Браян Іде до Парижа, — бідний, невідомий, без приятелів та асистентів. Він пережив на власній шкірі, яким твердим в паризький брук, і довгий час жив з ані на день. І коли пізніше його політичні про-

С. ДОБРОВОЛЬСКИИ

Прикре непорозуміння.

(Оповідання.)

(Докінчення)

Почали говорити батьки. Промови їхні були дуже короткі, але збіглися на одному, що галицька (чи, як П називав Іспектор українська) мова для них кубацька, чужа, що діти П не розуміють, що, пройшовши українську школу, вони зостануться неуками, що вчителі, освічені люди, а то проти неї (при цьому, звичайно, Імя Михайла Петровича дипломатично замовчува-лося). Гепало сидів, але на скороводі. Говорилося взагалі, а нічого конкретного, до тогож він бо-явся, що хтонебудь лишне якусь дурницю, що себе нісиче. Хоч щось і не трапилося, але вчи-телеві не стало легко. Передостаннім говорив еварист Перерва. Від так закінчив свою промову:

— Не пада нам мужицькой мови, на которой
говорять одні пастухи, да необразовані хатли.
Ні, це все було не те, на що чекав Михайло
Петрович.

Нарешті черга дійшла до Тимошенка. Він давно вже стояв, нетерпляче переступаючи з ноги на ногу й кидав окремі репліки, а тепер, доставши слово, ще не розтулявши рота, всією поставою, руками, послишкою утворював такий настрій у присутніх, що всі мимовіть загалили подих чекаючи на його слова. О, він умів говорити уміло, з перцем, гостро, не шкодуючи своїх супротивників.

Михайло Петрович мимохіть утратив байдужий вигляд безстороннього глядача й цілком

ДЕНТИСТ Яків Насс
вернув і прийматиме як давніше
Львів, СИКСТУСЬКА Ч. 17.

195

тпвники лавли його зрадником, то цю зраду мо-
жна пояснити психологічно. Тодішній Бріан
„протетар з бліими руками“, який був щасливий
коли міг найтись в якому-небудь шинку, палко
ненавидів суспільність, в якій він був нічим
здавалося мав лишитися нічим. Однача він ма-
рідку інтелігенцію та силу волі. Під впливом
своїх ненависти він пристає до анархістів, яких
тоді називали комуністами, він став революціо-
нером, і з рангі звичайного „товариша“ наслід-
ком свого чудового промовницького талану він
став провідником. З добрим обчисленням став він
суперником відомого соціалістичного провідни-
ка, Жюль Гела і почав пропагувати ідею гене-
рального страйку. В міжчасі йому пощастило
вписатися на ліггу париських адвокатів, і коли
Густав Ерве почав свою антиімлітаристичну кам-
панію, Бріан у ряді блискучих виступів дуже до-
поміг йому. В тих часах він радів робітникам
організуватися у професійні союзи, і таким чи-
ном він став батьком французького сплікаті-
зму, проти якого він завзято виступив пізніше,
коли став міністром.

Він змінив свою позицію в 1902 році, коли став послом до парламенту. Там своїм незвичайним промовницьким талантом він швидко звернув на себе увагу. Він з незвичайною зручністю та упертістю розпочав боротьбу за відділення церкви від держави і переніс відповідний закон через палату послів та сенат. З цього часу він зловив собі славу одного з найважливіших державних діячів Франції. Після цього почалася його боротьба проти соціалістів, почалася його діяльність, як міністра судівництва, коли він брутально здушив страйк шахтарів у північній Франції, безпощадно переслідував антимілітаристів та „революціонерів“, яких він цілими масами казав замикаати до в'язниць. Найбільше діячною була йому буржуазна Франція, коли йому пощастило здушити страйк залізничників. Як бачимо давній анархіст Бріян основно змінюється. Можливо, що його поведінка було мало етичне, та зате в кожному разі дуже практичне.

Цей страйк французьких залізничників був нагадком щасливим випадком у політичному житті Брієна і незвичайно допоміг йому в його дальшій кар'єрі. Коли розпочався цей страйк, Париж протягом 24 годин був охоплений панікою; перелякана буржуазія гадала, що кожної хвили може прийти друга комуна, ще страшніша від першої. Тому буржуазний Париж з величезною радістю повітав Брієна, коли він безоглядно виступив проти страйкарів. В очах буржуазної Франції він врятував її від страшної катастрофи. За це йому пробачили всю його минулу діяльність.

перетворився в увагу. Тимошенко відійшов трошки осторонь від юрби, підсмикнув широкі штани, суворо зміряв поглядом інспектора Бурсака, ніби прицілюючись на його, в останнє тернув рукою по вусах і густим басом заговорив. Голос його був лагідний, душевний, він як теплий весняний вітер пестив слух насторожених слухачів. Проте той, хто знав козакову вдачу говорити, почував, що цей лагідний потік слів тече колючим річищем уїдливого іронії.

— Граждани! — говорив Тимошенко. — От говорив товариш інспектор... усі чули... Хороше говорив... понятно для дитини, не то для нас, вусатих дядьків, і ніби до ладу все...

Признатися, Михайло Петровичі, зарані стало чомусь жаль Бурсака і він від широкого серця йому сплечавав. Бож знав він, що за цією по суті іронією криється ще більша, ще удливіша мушкетерська глумливість, яка не знає компромісів через свою упертість. Бурсак стояв, почувавши в ногах жар і криво посміхався.

— А от я вас спитаю, я вас спитаю, товаришу инспекторе... доки ви з нас робитимете повертня? Га? Доки?

Він кресонував очима й виждав. Збори, як одна голова, обернулися до Тимошенка. «Зараз приїме», — подумав Геладю. — «зараз».

— Доки ви нам крутитимете наші язички, як поганий хазяїн волові хвоста. Доки? То вчимося по-руськомому, тепер по-нікомуся українськомому... по-галицькомому... а колиж по-нашому? По-нашому коли? К приміру скажу... Я десять літ пробув у салдаччині (через війну). Десять літ... Ви знаєте, за цей строк ізношуються три салдацькі котьольки! Це не малий строк! І колиб мені оці десять літ не ламали язика, а вчили, як слід, то я вже досі професором би був а не хлібопобом. —

Серед наших „русских“.

На кооперативному й освітньому фронті

Перед кількома днями подали ми на основі кількох чисел „Русск-ого Голос-у“ жиуток вісток про найновіші почини й досягнення наших „руських“ на освітньо-політичному й кооперативному фронті. Нині доповнюємо ці вістки новими даними, які беремо з найновішого числа „Землі й Воли“ (ч. 79—80) і двох останніх чисел „Русск-ого Голос-у“.

Українським кооперативним колам звертаємо передовсім увагу на цілу низку кооперативно-освітніх курсів, що їх заповів у найближчому часі „Руський Ревізіційний Союз“. Такі курси мають відбутися: в Галинах (3.—16. листопада ц. р.), в Перемишлі (18.—30. лист.), в Самборі (3.—16. лист.), в Сяноці (3.—16. лист.), в Летні в Дрогобича (3.—16. лист.), в Куликові (18.—30. лист.), в Журавні (2.—14. грудня), в Городні (2.—14. гр.), в Турчї н. Стр. (21. жовтня до 2. листопада), в Горлицях (18.—30. лист.) і в Тизіві пов. Кросно (2.—14. грудня). Курси на Волинні Поліссі відбудуться теж, а їх речинці я місцевісти будуть визначені після порозуміння з організаційними комітетами на місцях. Важ з оглядо одного виказу видно, як широко закроєна кооперативно-освітня пропаганда наших „русских“ і яка кириця зачнеться тепер у кооперативній діяльнї в різних околицях нашого краю.

З досягнень москвофілів на кооперативному полі відмітимо ще оснування напроотзі зок останніх літ 18 „руських“ кооператив у горляшкім, ясельськім і грібівськім повітах, число, як бачимо, дуже поважне. Ці всі кооперативи підлягають „Руському Лемковск-ому Кооперативному Союзові“ в Горляцях і, коли вірити „Руському Голос-ові“, розвиваються прекрасно та приносять доходи. Тільки сам „Р. Л. К. С.“ в Горляцях працює з недоборами.

Позатим варто ще загадати про оснування „руської“ кооперативи в с. Скопівці, пов. Томач(!), де промовляв м. ін. д-р Крушинський, дир. „Самопомощи“ Е. Атановський і кооператор Мельниченко (всі з Отинії) та прибувши з Львова С. Бендасюк, що є уроженцем Скопівки. В тому ж селі підготовляється також оснування читальні Качковського. — Даліше відмітимо: оснування кооперативної каси в Дорошіві, пов. Львів, оснування кооперативи „Братська Каса“ в Хренові (при допомозі о. Филиповського з Підлісок Вел.), нараду в Лялькнім Малим (пов. Золочів) у справі відкриття кооп. каси, збори кооп. „Нива“ в Перемишлі, де в дні 26. липня відбулася кооперативна анкета при участі представників з 22 сіл (головною комітету вибрані адв. Миронович), збори кооп. „Спільний Труд“ у Вербіжі к. Львова, збори „Кооперативного Банку“ в Золочеві і ін.

З інших паливоістих починів і дослінь і-
ших доморослих „руських“ назвемо: свято талер-
гофіїв, зізд „Р. С. О.“ і відкриття читальні Кач-
ковського у Вільках Мазовських, пов. Рав-
нського, свято талергофіїв у Яворі над Стри-
ком, відкриття чит. Качковського в Мохніці Вло-
дзькій, пов. Новий Санч, відкриття чит. Качко-

На обличчях присутніх відбивалася напруженість думки й зачудування. Михайло Петрович останні слова промовця зрозумів, як обход у тій супротивника, щоб ударити раптом з усіх боків. А інспектор, не розуміючи промовця зовсім, не втримався, що не спитати:

— Якиме вам ламали языка?

— Як? Як ламали? — розгарячено відпові-
дав Тимошенко. — Чужою мовою нас учили —
руською...

Бурсак і Гепато переглянулися, не розуміючи один одного.

— А який вчили мене по-нашому, по-простому, то я, кажу, вжеб десять півверстків пройшов. А так я від одного берега відірвався, а до другого не пристав... А товкмачили мені ж шістьох десятків літ! Ну, то в солдатах так було. А тепер про школи. Колись. Колись учили по-руському, перекручували нас, а тепер іще вигадали українську мову чи галицьку — я знаю? Ну а знову перевертнів роблять. Та зроду ми, кубанці, такої мови не чули. На Україні я не був, може, то вам і підходить, а в нас... Ні, товаришу інспекторе, давайте вже пожаліємо хоч літє, будемо вчити їх по-нашому, по-простому, по-руськомому, по-козачьому... А калічити, як ви вчили нас... це знівільте... Ну, а коли вже не пішло, що по-своєму ми не можемо, то хай краще буде по-руськомому, бо так хоч учатись... от моє слово.

Збори різноголосі загуляли, а дехто навіть стиха ляпнув у долоні. Було видно, що Тимошенкові слова збудили багато думок. Геннадій міркував над козачькою промовою і хоч вона не була збудована в такому сенсі, як він хотів,

ського в Кадлубиськах, пов. Броли і дні руської культури в Рипівці, пов. Камінка Стр., в Гітчу, пов. Рава Руська, в Жовків та в Волинських (де промовляв ред. Юрчакевич з Львова, а хором проводив о. Сваричевський). На 10, ц. м. заповідників 25-літній ювілей читальні Качковського в с. Яблонів Польська, пов. Березів.

На підгу ту москафільську акцію звертаємо увагу нашого широкого загалу. Легковажити її будо злочини!

Ще про Жабче.

(Довис з Волині.)

Історія жабчанської православної церкви розвивається далі. Селянам Жабча, що разом зі своїм священиком Сагайдаківським і дяком зачинилися в церкві, урядово приобіцяло швидко розв'язання справи. Однак минуло пів року, а про повернення церкви їм власникам і не чути.

Спочатку о. Сагайдаківський відправляв богослужіння в недобудованому домі одного парохіянина. Від якогось часу православні були позбавлені місця для молитви, бо господар цього дому мусів домігтися його для свого ужитку. На прохання парохіян священик почав що неділі й свята відправляти служби Божі, на цвинтарі біля церкви.

Старство ці відправи на церковному цвинтарі заборонило. Однак селяни позбавлені церкви, настоювали на них. О. Сагайдаківський не міг залишити парохіян без молитви й продовжував чергові відправи. За це старство за кожну відправу накладало на нього по 100 зол. кар. До дня 27 липня кар збіралося на суму 800 зол. Священик складав рекурси й служив далі.

Кари накладали не тільки на священика, але й на парохіян. До цього часу на православних селян Жабча й приписного села Омикова наложено кар понад 4 тисячі зол. У цю суму входять кара й за „сидіння“ в церкві в місяці лютому, в формі звороту вилатків на поліцію.

З цього приводу селяни с. Омикова, яке належить до Дубельського повіту, одержали таку депішу повітового старства в Дубні (подаємо уступи) ч. 5177 з дня 27 червня 1929 р.

„Wobec niezastosowania się mieszkańców wsi Smykowa, gm. Boremeł, do zarządzenia Pana Starosty powiatowego w Łucku z dnia 24. II. 1929 r. L. 49/Pr. 22, nakazującego im opuszczenie bezprawnie zajętej cerkwi we wsi Zabrze, gm. Czarkówkiej, nakładam na nich w myśl art. 51 p. 1. rozporządzenia Pana Prezydenta Rz. P. z dnia 22. III. 1928 r. (Dz. T. R. P. № 34 poz. 342) o postępowaniu przymusowym w administracji, obowiązku solidarnego pokrycia kosztów tegoż postępowania, a to: 1. kosztów podróży i utrzymania oddziału policji państwowej, wydelegowanego do Zabrze w celu zabezpieczenia spokoju i porządku publicznego w czasie od dnia 23. lutego, do dnia 5. marca 1929 r. 2. kosztów podróży dla urzędników administracji politycznej, delegowanych przeze mnie w czasie od dnia 24. II. do dnia 5. III. 1929 r. do Zabrze w sprawach zatargu religijnego w wysokości 1.239 zł 50 gr.“

Проте, ясно одно, що промовець на прикладі довіл недоцільність навчання чужою мовою, в дачім разі російською, але ясно, що це стосується в одинаковій мірі й української.

На промови батьків відповідав Бурсак. Розбивши без особливого труда хибні думки про культурність і нерозвиненість української мови, про ілюзорність вигаданої галицької, ще раз, про ілюзорність педагогічну доцільність навчання дітьми чужою мовою, Бурсак наприкінці сплину спеціально на Тимошенковій промові. На прочуд він сам визнає перед присутніми, що козакові думки дуже глибокі і їх не можна не визнати за слушні.

— Тільки от жаль — звернувся інспектор до Тимошенка, — ви і проти російської і, як це не дивно, проти української мови. Якоюж мовою ви хотілиб учить своїх дітей?

— Якою? — пробісав із гурту Тимошенко, — точнісінько такою, як говорите ви. От якою!... Тільки не українською — зробив він наголос на останньому слові.

Михайло Петрович з острахом спостерігав, як Бурсак розбивав своїх супротивників, а коли жулв останні Тимошенкові слова, він остаточно втратив здатність володіти собою й, сердито стукнувши озвцем по столі, проронив: „Яке гаупство!“

Інспектор широко зайшовся сміхом. Заспокоївшись, він сказав:

— Як говорив по українському, ну да... Тимошенкові обличчя раптом вирисало вгору і так застигло. Він просунувся наперед і став як остовілий.

— По-українському? То це саме й українська мова?

— Українська... чи хохлацька, чи кубанська, як хочете... Суть не в назві, а самій мові.

Від цієї дещини відкину не дано. Дещина відноситься до 33 селян.

Сума 1239 з. 50 гр. ясно свідчить про кількість стягненої до Жабча поліції мундатурної і тайної та про не малу кількість православних.

Селяни Омикова зазначеної суми не вписали. І з них забрало до волости („гміни“) Боремель: худобу, господарські машини, подушки, ковдри і т. д.

Дня 29. червня ст. стилу (12 липня) в день св. Петра й Павла в Жабчу храмове свято. Зібрана тут поліція заняла дороги до Жабча, щоб не допустити процесій і селян в сусідніх сіл, а в самому Жабчу відправу заборонила. Тоді жабчани пішли масово до сусідньої парохії, щоб помолитися там у чужій церкві у своє свято. Наказали жабчани, алакали й парохіян тієї церкви.

Дня 21. липня 20 селян — уповноважених парохії Жабча були у волості, востови в Луцьку, оповіли про свої справи й ще раз домагалися повернення їм церкви. Вовода обіцяв, що протягом двох тижнів справа буде вирішена. На це селяни заявили, що коли дійсно протатом цього часу церква не буде їм повернена, вони прийдуть до Луцька цілим селом wraz з дітьми.

До цього треба додати, що жменька обдузго зманих до „жондоної унії“ селян починає протвержуватися. Деякі вже бувають на православних відправах. Кількоро було в сповіді на святі в Берестечку. Більшість з них готова повернутися до своєї церкви, тепер їх ликають карами, в'язницями і т. д.

Парохіян Жабча доведені до розпачу. Їхні оповідання й скарги влорунють до глибоки душі й викликають співзві. Їм, як кажуть, обіцяли повернути церкву, якби вони вирікалися свого священика о. Сагайдаківського, але вони про це й чути не хочуть. За нього готові голови віддати. „Згинемо, — кажуть, — а церкву мусять нам віддати“.

Волинняк.

Гаська конференція

Політичний і журналістичний світ незвичайно зацікавлений репараційною конференцією в Газі. Англійська делегація начислює 100 осіб, німецька 200, а французька 80. Провідниками делегацій є майже самі прем'єри.

З Парижа повідомляють, що французька делегація буде настоювати на тому, аби діля Юнга в цілості прийнято, або в цілості відкинуто. Однак ревізія плану Юнга мають домагатися між іншими Англія, Чехословаччина і Греція.

В Парижі незвичайно врадувані вісткою, що Муссоліні в теж тої думки що Франція, і що італійська делегація буде обстоювати прийняття плану Юнга в цілості. Париська ліва преса радіється, що такий зручний дипломат як Бріян напевно виявиться успішно в важкого завдання на конференції і ауміє погодити інтереси Франції з вимогами Німеччини. Далі Бріян буде змагати до того, щоб довести європейські держави до митного порозуміння атідно зі своєю концепцією на основі спільної господарської політики. Права

німецька преса підходить до конференції з упевдженіям.

З Варшави надійшли вісти, що польська делегація вийде в неділю 4. серпня ввечерю до Гази під проводом міністра закордонних справ Залеського.

Більшовики невдоволені.

Більшовицька преса широко обговорює справу зрівнянн англійсько-більшовицьких переговорів. Вона закидає урядові Мейлдональда, що він ганебно ошукав англійських виборців, бо не дотримав своїх передвиборчих зобов'язань. Далі закидає англійському урядові, що він не лише йде шляхами консерватистів, але навіть що більше від них обстоює капіталізм. А на доказ цього наводять факт, що консерватисти не писували ніколи справи довгі, як це робить уряд Мейлдональда, підготувавши переговори з більшовиками. Далі більшов. преса зазначає, що коли англійці будуть далі обстоювати при своїх домаганях, то стріються з неменшими вимогами зі сторони більшовиків. Випині ця преса польською таке становище теперішнього англійського уряду зв'язком із китайськими випадами, які, як виявляється, спричинені інтересами Англії.

Цепелін в дорозі до Америки.

Дня 3. серпня в другій год. ранку находився Цепелін над Атлантиком у віддалі 90 кілометрів на півдні від азорських островів. Дня 3. серпня, в полудне находився в половині дороги між Гібральтаром і Нью-Йорком.

В неділю, дня 4. серпня Цепелін був віддалений від берегів Америки на 600 миль. Цепелін спрямував на південе, аби уникнути бурливої погоди.

Англія і Єгипет.

В Лондоні закінчилися 3. серпня п. р. з повним успіхом переговори між міністром закордонних справ Гелдерсоном і єгипетським прем'єром Махмуд пашею. Порозуміння між Англією і Єгиптом ґрунтуються на таких умовах: 1) Англія попре кандидатуру Єгипту до Ліги Націй. 2) Вейспірні справи між обома державами рішає трибунал в Газі. 3) З Каїра й інших міст Єгипту виселиться англійські окупанти війська і вони будуть розміщені лише в полості Суецького Каналу. 4) Англія зрікається привілею оборони інтересів національних меншостей в Єгипті. 5) Англійсько-єгипетський договір в 1899 р. з справі Судану знову обов'язуватиме. 6) Англія зрікається консулярного суверенітету, яке заступатимуть місiami англійсько-єгипетські суди. 7) Єгипет зобов'язується закінчити в Англії оборонний договір. 8) Обі сторони іменують амбасадорів. Уряд високого комісара Англії в Каїрі внесено.

Бунт в'язнів у Любліні.

Східна агенція повідомляє, що в Любліні 3. серпня п. р. збунтувалися на Замку в год. 8-ї ввечерю всі політичні в'язні разом зі звичайними азовцями. Бунт мали викликати комуністи співанням „Інтернаціоналу“, який співали в ряду кількох днів з нагоди „червоного свята“. Зате начальник в'язниці приказав замкнути провідників по окремих неліях. Але в'язні збунтувалися, почали демолювати нелі і відламками шкла та цеглами заатакували в'язничу сторожу. Повідомлена поліція і догнана сторожа привернула шоймо по двох годинах порядок. Під час біжні надком. Соборницький застрілив в'язня Висіфа Завадського.

Ліквідація китайсько-більшовицької війни.

З Шангаю надійшли вістки, що більшовицький і китайський уряди поручили своїм представникам у Манчжурії привернути комуністичну між трансiberійською і східно-китайською залізницею, що становиться вже в найбільших ділах. На більшовицько-китайській конференції усталися направи в справі цілковитого позаложження більшовицько-китайського конфлікту. Напрями є такі: перерахування військових ділаз і акційськорше набрання військ обох держав з граничної позою, наваження дипломатичних зв'язин, організація східної залізниці і закінчення нової угоди.

Зі спортивного життя.

Репрезентаційні змагання.

Краків, Чехословаччина—Польща 2:1 (2:1).

Краків, Львів—Краків 7:5 (4:2).

Лодзь, Львів—Лодзь 2:2 (1:1).

Варшава, Лодзь—Варшава 0:3.

Товариські змагання.

Рівне, (Субота) Україна—Галичина 1:1 (1:1).

Львів, Львів—Галичина 3:2 (2:0).

(Передрук з дарківського журналу „Червокий Шлях“ ч. 8-6 за травень—червень 1929 року.)

В друкарні Видавничого Бюро "Діло". Львів. Рішок 1994.